

SOCIALINĖ-EDUKACINĖ PAGALBA VAIKAMS IŠ GLOBOS NAMŲ ADAPTUOJANTIS PRADINĖJE MOKYKLOJE

Rasa Braslauskienė, Auksė Grudžinskytė

Klaipėdos universitetas

Anotacija

Straipsnyje aptariama socialinė-educacinė pagalba vaikams iš globos namų adaptuojantis pradinėje mokykloje. Vaikų adaptavimąsi mokykloje lemia tam tikri asmenybės brandos parametrai, kurie turi įtakos vaikų veiklos ir laimėjimų mokykloje sėkmingumui. Tai gali būti: mokymosi motyvacija, socialinė vaiko branda, adekvati savimonės branda. Apžvelgiami empirinio tyrimo rezultatai, siekiant išsiaiškinti socialinės-educacinės pagalbos galimybes globos namų vaikams adaptuotis pradinėje mokykloje. Nagrinėjami duomenys ir pateikiamos išvados, atskleidžiant svarbiausius socialinės-educacinės pagalbos aspektus vaikams iš globos namų adaptuojantis mokykloje. Tyrimo rezultatai rodo, kad socialinės-educacinės pagalbos teikimo veiksmingumą užtikrina bendras įvairių specialistų darbas, kur svarbi įvairių sričių informacija, žinios, gebėjimai.

PAGRINDINIAI ŽODŽIAI: adaptacija, mokyklinė adaptacija, socialinė-educacinė pagalba, globos namų vaikai.

Abstract

In the article is emphasis social educational aid for children from foster home for school adaptation. Children adaptation in the school influence some person maturity parameters, which arbiter children work and strides at the school. It can be school motivation, social child maturity, fidelity consciousness maturity. Review's the research results, by way exhibit social educational aid chances children from foster home for school adaptation at primary school. Empirical research and presentation finding, detectable primaries social educational dimensions children from foster home for school adaptation. He results show that effective social educational aid organization safeguard joint different specialists work, which necessary different ranges information, knowledge, abilities.

KEY WORDS: adaptation, school adaptation, social educational aid, children from foster home.

Įvadas

Pastarąjį dešimtmetį Lietuvoje vykusios permainos, politinės ir ekonominės situacijos nestabilumas sutrikdė šeimų gyvenimą, iškelė šeimai visaverčio socialinio gyvenimo galimybių mažėjimo grėsmę. Dalis šeimų nebepajėgia arba nebenori rūpintis savo vaikais ir jų globa tenka visuomenei. Netekę tėvų ar jų globos vaikai auga vaikų namuose, yra ugdomi, siekiant suteikti jiems bendravimo, elgesio, konkrečios veiklos patirties, palengvinti integravimąsi į sociumą (Kaffemanas, 2003). Dažniausiai bendrojo lavinimo mokyklas tokie vaikai lanko kartu su savo bendraamžiais iš pilnų šeimų, bet kadangi jų gyvenimo patirtis yra sudėtinga, jiems dažniau kyla sunkumų, todėl svarbu, kad pedagogai būtų tinkamai pasirengę darbui su šiais vaikais. Pasak G. Kvieskienės (2003), mokyklos bendruomenė yra dinamiška, santykinai savivaldi grupė, kurios dinamiškumas nulemtas bendruomenės narių, jų tarpusavio santykių. Taigi pedagoginėje praktikoje svarbus vaiko adaptacijos procesas, pasikeitus gyvenimo sąlygoms, t. y. įsiliejus į naują kolektyvą. Mokyklos dažnai nesistengia padėti adaptuotis vaikams iš globos namų, šis procesas per mažai valdomas arba visiškai nevaldomas. Užmirštama, kad sunki ar per ilgai užsitęsusi

adaptacija gali neigiamai paveikti mokinio organizmą, jo būseną, gali kilti sveikatos, mokymosi (nenoro mokytis ar lankyti mokyklą), elgsenos sutrikimų.

Vaikų iš globos namų psichologinėmis, socialinėmis, elgsenos, emocijų ir kt. problemomis, ypatumais domėjosi R. Kaffemanas (2003), R. Braslauskienė (2005), R. Žukauskienė (2002), O. Leiputė (2002), K. Samašonok (2004), R. Žukauskienė (2004). Pradinių klasių mokytojo pagalbos ypatumus, sprendžiant vaikų globos namų auklėtinių ir jų bendraklasių konfliktus, tyrinėjo O. Jacikevičienė, L. Rupšienė, G. Liseckienė (2006). Adaptacijos procesus, adaptyvumo sistemą, jai įtaką darančius veiksnius tyrinėjo B. Koganas (1981), I. Leliūgienė (1997), E. P. Zambacevičienė (2001), L. Stanaitienė (2001), R. Dabkus (2003), G. Kvieskienė (2003), A. Juodraitis (2004) ir kt. Socialinė-educacinė pagalba dirbant su vaikų grupe iš globos institucijų pradinėje mokykloje mažai tyrinėta. Todėl moksliniam tyrimui pasirinkta mokslinė problema, kuri suformuluota kaip klausimas: kokią pagalbą teikia pradinių klasių mokytojai, sprendžiant vaikų iš globos namų adaptacijos pradinėje mokykloje problemą?

Tyrimo objektas: socialinė-educacinė pagalba vaikams iš globos namų adaptuojantis pradinėje mokykloje.

Tyrimo tikslas: atskleisti socialinės-educacinės pagalbos galimybes vaikams iš globos namų adaptuojantis pradinėje mokykloje.

Metodai: mokslinės literatūros analizė, anketinė apklausa.

Mokslinės literatūros analize siekta susipažinti su adaptacijos, socialinės-educacinės pagalbos galimybėmis. Empiriniu tyrimu siekta atskleisti socialinės-educacinės pagalbos ypatumus, nustatant jaunesniojo mokyklinio amžiaus vaikų iš globos namų mokyklinės adaptacijos dėsningumus.

1. Mokyklinės adaptacijos ypatumai

Mokslinėje literatūroje pateikiamos kelios *adaptacijos* termino prasmės. Vienu atveju *adaptacinis procesas* suprantamas kaip prisitaikymas, kitu – kaip pripratimas, dar kitu – kaip barjeras, pasikeitus individo gyvenimo sąlygoms.

Adaptacija – organizmo prisitaikymas, t. y. jo sandaros ir funkcijų pasikeitimas, pakitus aplinkai (Psichologijos žodynas, 1993, p. 6).

Teigiama, kad *adaptacija* yra individo ir aplinkos sąveikos darna įveikiant prieštaravimus (Jovaiša, 1993, p. 6).

Adaptacijos sąvoka apima dvi kiekvienai gyvosios materijos formai būdingas savybes:

- gyvųjų sistemų gebėjimą panaikinti ar sumažinti dirgiklių poveikį, kuris įgyvendinamas atspindėjimo atsakomosios reakcijos būdu;
- gyvųjų sistemų savybę sąveikavimo procese išsiugdyti tokių pokyčių gebėjimą (Juodraitis, 2004, p. 10).

Adaptacijos sąvoka vartojama ir kalbant apie mechanizmus, kurie pokyčius įgyvendina: paveldimumą, atranką, informacinius probleminių situacijų sprendimo modelius. Todėl

natūralu, kad įtraukiamos ir socialinės programos, socialinis paveldimumas bei perimamumas, kaip socialinio kartų patyrimo paveldėjimo mechanizmai. Norint suprasti žmogaus adaptacijos sistemą, svarbu suvokti atitinkamų veiksmų vaidmenį, biologinę, psichologinę ir socialinę adaptacijos esmę (Juodraitis, 2004).

Kalbant apie mokinių adaptaciją, išskirtina mokyklinė adaptacija – asmens prisitaikymas mokykloje, kurį lemia vaiko brandumas mokyklai, asmenybės savybės, auklėjimo stilius šeimoje (Zambacevičienė, Stanaitienė, 2001).

Vaikų adaptaciją ir gyvenimą mokykloje lemia tam tikri asmenybės brandos parametrai, nuo kurių priklauso vaikų veiklos ir laimėjimų mokykloje sėkmingumas. Tai gali būti: mokymosi motyvacija, socialinė vaiko branda, adekvati savimonės branda (Priešmokyklinis ugdymo turinio įgyvendinimas, 2002, p. 53).

E. P. Zambacevičienės, L. Stanaitienės (2001) teigimu, gebėjimas adaptuotis mokykloje priklauso ir nuo vaikų temperamento – tai individo psichinių ypatybių, nuo kurių priklauso psichinės veiklos dinamika (intensyvumas, tempas, ritmas), visuma. Tai įgimta ir santykinai pastovi asmenybės savybė, padedanti suprasti adaptavimosi naujoje aplinkoje galimybes. Tyrimais nustatyta, kad tėvų globos netekusių vaikų, kurie gyvena globos institucijose, akademiniai laimėjimai yra silpnesni, jie blogiau atlieka darbus, mažiau sukaupia žinių, mažai domisi aplinka, pasižymi pasyvumu atliekant užduotis, todėl dauguma jų mokosi pagal specialias programas, dažnai paliekami kartoti kursą, perkeliama į kitas mokyklas arba šalinami iš mokymo įstaigos, sulaukę atitinkamo amžiaus. Mokykloje globos namų auklėtiniai dažniausiai vertinami kaip turintys mažiau žinių, patirties ir atsakomybės, apibūdinami kaip nebrandūs, turintys psichosocialinių, adaptacijos problemų.

Reikėtų pabrėžti, kad globos namų auklėtiniai yra savita vaikų grupė, kuriai dažnai reikia kryptingos ir nuoseklios pagalbos, siekiant padėti prisitaikyti visuomenėje ir parengti joje gyventi. Deja, vaikų globos institucijose tokios pagalbos galimybės dar labai ribotos. Be to, vis dar pasigendama psichologinio, socialinio ir pedagoginio darbo rekomendacijų, skirtų specialistams, dirbantiems su šiais vaikais globos institucijose (Samašok, Žukaukienė, 2004).

Lietuvoje R. Žukauskienės, O. Leiputės (2002) atliktų tyrimų rezultatai parodė, kad globos namų auklėtiniais būdingas aukštesnis nerimo, socialinių problemų lygis, jie šalinasi kitų vaikų, labiau konfliktuoja su bendraamžiais ir pasižymi didesne delinkvencija, agresija. Minėtų autorių atlikti tyrimai atskleidė tai, kad dauguma vaikų, gyvenančių globos institucijose, patyrė ne vieną, o po keletą traumuojančių įvykių, įskaitant ir fizinį žiaurumą (67%), seksualinę prievartą (28%), matė žiaurų vienų šeimos narių elgesį kitų atžvilgiu (80%), buvo palikti ilgam be priežiūros (97%). Net 93% vaikų tėvų sirgo alkoholizmu. Minėtų tyrėjų teigimu, kartais pasitaiko atvejų, kai vaikai šią patirtį demonstruoja bendraamžiams net nesuprasdami, kad tai nėra gyvenimo norma, o labiau iškrypimas. Pasak R. Braslauskienės (2000), globos namų ugdytiniais dažnai būdingi emociniai elgesio (jautrumas, nervingumas, impulsyvumas ir pan.), teigiamų emocinių santykių sutrikimai, nesaugumo jausmas. Bešeimiai vaikai paprastai yra jautrūs, bailūs, nepasitikintys savimi.

2. Socialinės-educacinės pagalbos svarba vaikams adaptuojantis mokykloje

Bendruosiuose socialinės-pedagoginės pagalbos nuostatuose (2004) teigiama, kad pagalba – tai mokyklos darbuotojų (socialinių pedagogų, klasės auklėtojų, mokytojų ir administracijos) veikla, susijusi su mokinių socialinių ir pedagoginių reikių tenkinimu, leidžianti padidinti švietimo veiksmingumą. Socialinės pagalbos reikmę bendrojo lavinimo mokykloje visuomenė pirmiausia suvokia kaip poreikį spręsti tam tikras visuotinai suvoktas ir pripažintas problemas: narkomanijos plitimą, nepilnamečių nusikalstamumo didėjimą, emocinio, fizinio ir seksualinio smurto prieš vaikus naudojimą, mokyklos nelankymą, jos „metimą“. Socialinės-pedagoginės pagalbos paskirtis apibrėžiama Lietuvos Respublikos švietimo įstatyme, kur pažymima, kad būtina padėti vaikui įgyvendinti jo teisę į mokslą, užtikrinti jo saugumą mokykloje. Bendrojo lavinimo mokyklos nuostatuose, aptariant mokyklos paskirtį, taip pat pabrėžiama, kad šiuolaikinė mokykla privalo „ugdyti savarankišką, laisvei pajėgų, atsakingai savo gyvenimą kurti gebantį žmogų, (...) sudaryti sveikas ir saugias ugdymo sąlygas, teikti specialią pedagoginę pagalbą specialiųjų poreikių vaikams“ (Lietuvos bendrojo lavinimo mokyklos bendrieji nuostatai, 1999). Taigi ugdymą reglamentuojančiuose dokumentuose užtikrinama moksleivių ir jų tėvų teisė gauti socialinę, psichologinę ir specialią pedagoginę pagalbą.

Skiriamos šios socialinės-educacinės pagalbos formos:

- Individualus darbas su mokiniu.
- Darbas su grupe.
- Darbas su mokinio šeima, jo atstovais, pagal įstatymą.
- Darbas su mokyklos bendruomene.
- Darbas su vietos bendruomene.
- Darbas su socialiniais partneriais (Bendrieji socialinės pedagoginės pagalbos nuostatai, 2004).

Socialinė educacinė veikla yra viena profesinės veiklos, kuria kryptingai siekiama padėti vaikui kaupti sociokultūrinę patirtį socializacijos procese, sudaryti sąlygas asmenybės savirealizacijai, sričių. Šią veiklą atlieka socialiniai pedagogai drauge su kitais mokytojais, vietos bendruomene, tėvais, nevyriausybinėmis organizacijomis įvairiose švietimo įstaigose, organizacijose, institucijose, visur, kur tik gali būti vaikų.

Darome prielaidą, kad suteikiant socialinę-educacinę pagalbą vaikams iš globos namų adaptuotis mokykloje, būtina užtikrinti kokybišką įvairių specialistų darbą, kur būtina įvairių sričių informacija, žinios, gebėjimai. Viena pagrindinių socialinės-educacinės pagalbos teikimo sąlygų yra komandinis darbas, nes tik taip galima koordinuoti pavienių specialistų veiklą, nustatyti socialinės-educacinės pagalbos reikmę, plėtoti bendradarbiavimą tarp institucijų ir žinybų.

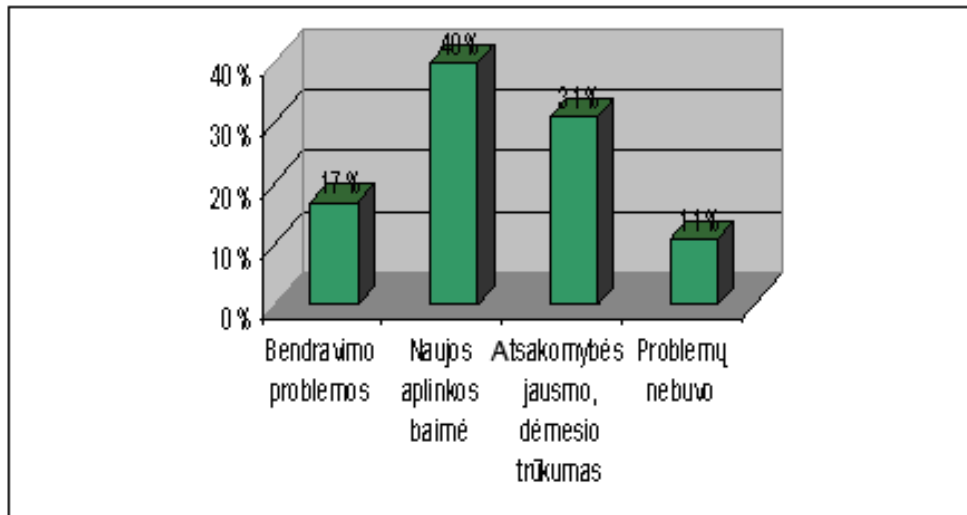
3. Vaikų iš globos namų mokyklinės adaptacijos tyrimo rezultatai ir jų interpretacija

Tyrimas buvo atliekamas 2005–2006 m. pagal specialiai parengtą anketą (klausimyną). Jame dalyvavo 220 Klaipėdos, Telšių ir Kretingos mokyklų pradinėjų klasių mokytojų, kurių auklėtiniai buvo ir vaikai iš globos namų. Tyrimu siekta išsiaiškinti socialinės-educacinės pagalbos ypatumus globos namų vaikų mokyklinei adaptacijai pradinėje mokykloje (tyrimą vykdyti autorėms padėjo Klaipėdos universiteto Pedagogikos fakulteto magistrė R. Motužytė).

Tarp respondentų daugiausia buvo mokytojų, dirbančių su 2 klasės mokiniais (31%), su 3 klasės mokiniais dirbo 27% mokytojų, su 4 klase – 23% ir su 1 klase – 19% respondentų.

Respondentai buvo apklausiami pagal gyvenamąjį miestą: iš Klaipėdos, Kretingos, Telšių miestų ir rajonų mokyklų. Tyrime dalyvavo 35% mokytojų iš Klaipėdos miesto ir rajono mokyklų, tarp kurių buvo vaikų iš globos namų, 33% respondentų iš Telšių miesto ir rajono mokyklų ir 32% respondentų iš Kretingos miesto ir rajono mokyklų, tarp kurių buvo auklėtinėjų iš vaikų globos namų.

Tyrimu siekta išsiaiškinti, su kokiomis problemomis susidūrė vaikai iš globos namų, pradėję lankyti mokyklą (žr. 1 pav.).

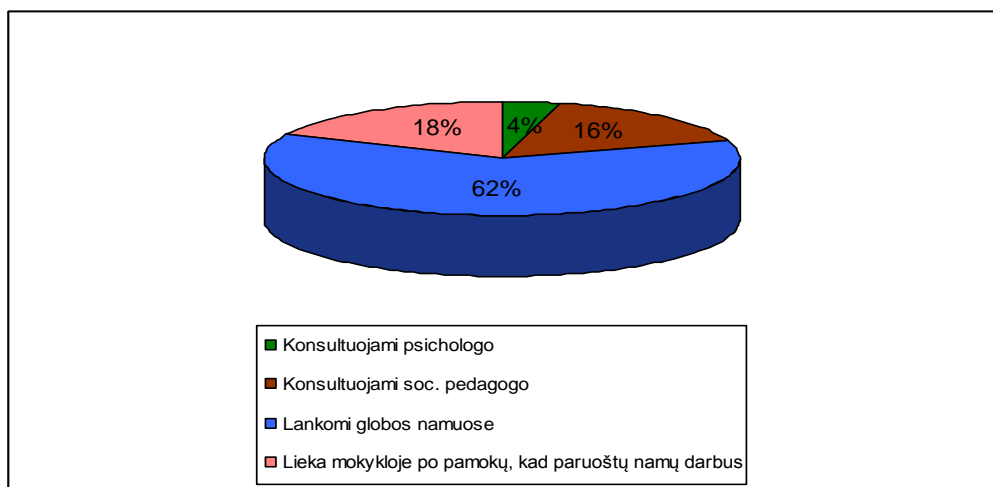
1 pav. Problemos, su kuriomis susidūrė vaikai iš globos namų, pradėję lankyti mokyklą

Respondentai mano, kad 32% vaikų iš globos namų susidūrė su atsakomybės jausmo, dėmesio trūkumo problemomis, 17% šių vaikų, pradėjus lankyti mokyklą, iškilo bendravimo problemų, 40% vaikų jautė naujos aplinkos baimę, 11% nepatyrė jokių problemų.

Domėtasi, kokių adaptacijos problemų iškilo vaikams iš globos namų, pradėjus lankyti mokyklą. 29% pedagogų nurodė, kad vaikai iš globos namų adaptacijos laikotarpiu sunkiai priėmė naujus ugdymosi būdus; 23% – prastai jautėsi neapibrėžtose situacijose; 21% – prastai jautėsi, buvo jautrūs; 16% – buvo sumažėjęs aktyvumas. Tik 11% vaikų adaptacijos laikotarpiu problemų neturėjo.

Į klausimą, kokių sunkumų mokytojai patiria dirbdami su vaikais iš globos namų, atsakyta, kad vaikai sunkiai sukaupia dėmesį, ypač užsiimdami viena veikla, jiems trūksta kruopštumo, kantrybės. 49% mokytojų mano, kad vaikams iš globos namų pamokų metu reikia skirti daugiau laiko ir dėmesio. 37% respondentų, dirbančių su vaikais iš globos namų, patiria sunkumų dėl drausmės (elgesio ir emocinių problemų). Tai būtų galima sieti su išgyventais traumuojančiais įvykiais vaikystėje ar vaikų gyvenimo sąlygomis globos institucijose, kur apsiribojama tik vaikų priežiūra, mažai dėmesio skiriant jų ugdymui, įgūdžių lavinimui.

Norėta išsiaiškinti, kaip sprendžiamos vaikų iš globos namų adaptacijos problemos pradinėje mokykloje (žr. 2 pav.).

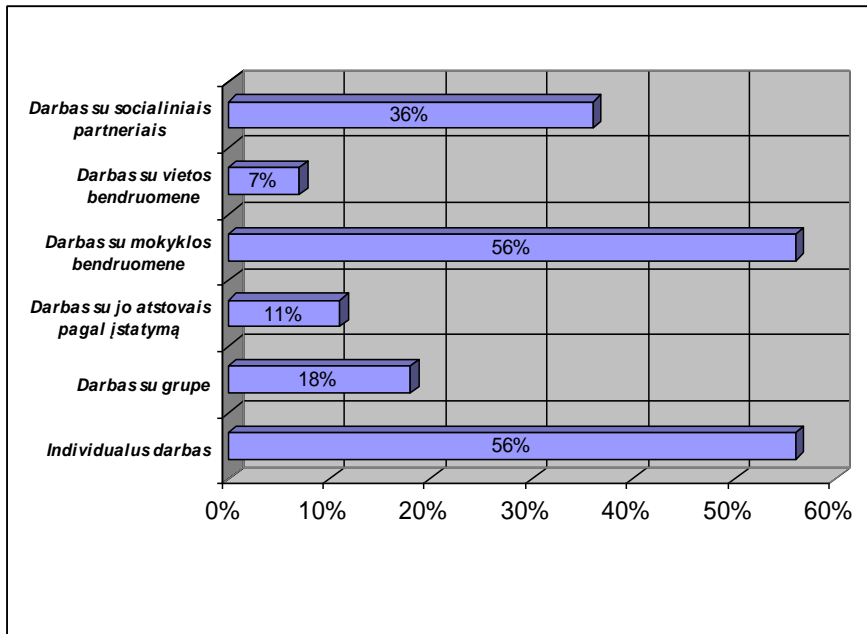

2 pav. Respondentų nuomonė, kaip sprendžiamos vaikų iš globos namų adaptacijos problemos pradinėje mokykloje

Kaip matome 2 paveiksle, 7% respondentų sprenddami vaikų iš globos namų adaptacijos problemas lanko savo auklėtinius globos namuose; 13% respondentų teigė, kad leidžia globos namų vaikams pasilikti mokykloje, kad paruoštų namų darbus; 31% respondentų konsultuojasi su mokyklos psichologu, sprendžiant adaptacijos problemas ir net pusė respondentų (50%) kreipiasi į socialinį pedagogą. Šiuo atveju būtų galima daryti prielaidą, kad tyrime dalyvavusių mokinių mokytojos labiau linkusios adaptacijos problemas spręsti su socialinio pedagogo, mokyklos psichologo pagalba. Bendruosiuose socialinės-pedagoginės pagalbos nuostatuose (2004) nurodyta, kad

pagalbą mokykloje teikia socialinis pedagogas, klasės auklėtojas, mokytojas, administracija ir kiti darbuotojai.

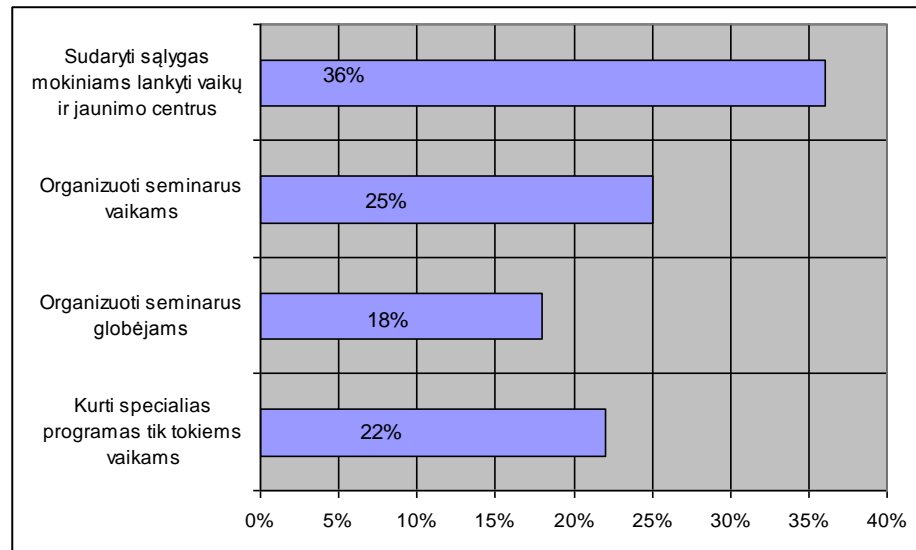
Visų tyrime dalyvavusių respondentų prašyta išsakyti savo nuomonę, kokias socialines-educacines pagalbos formas mokytojai taiko savo darbe (žr. 3 pav.).

3 pav. Socialinių-educacinių formų taikymas pedagogų darbe

Dauguma respondentų (56%) nurodė, kad taiko individualų darbą ir darbą su mokyklos bendruomene. Su socialiniais partneriais dirba 36% respondentų, su grupe – 18%, su jo atstovais pagal įstatymą – 11% ir tik 4% respondentų dirba su vietos bendruomene. Išnagrinėjus anketas, galima teigti, kad respondentai savo darbe neapsiriboja tik viena socialinės pagalbos forma, taiko kelias.

Tyrimu siekta išsiaiškinti, kaip būtų galima gerinti socialinės-educacinės pagalbos vaikams iš globos namų teikimą jiems adaptuojantis mokykloje (žr. 4 pav.).

4 pav. Socialinės-educacinės pagalbos teikimo gerinimo galimybės vaikams iš globos namų adaptuojantis mokykloje

Iš 4 paveikslą matome, kad sudaryti sąlygas mokiniams lankyti vaikų ir jaunimo centrų siūlo 36% respondentų, kita dalis – 25% respondentų mano, kad vaikams reikia organizuoti seminarus. 21% respondentų siūlo kurti tokiems vaikams (iš globos namų) specialias programas, siekiant pagerinti darbą, ir 18% respondentų gerintų socialinę-educacinę pagalbą, organizuojant seminarus globėjams. Šiuo tyrimu išaiškėjo, kad vaikams iš globos namų adaptacijos mokykloje laikotarpis yra gana sudėtingas, todėl jiems turėtų būti sistemingai teikiama socialinė-educacinė pagalba.

Išvados

1. Adaptacija – yra sudėtingas procesas. Nuo jos sėkmingos ar nesėkmingos raidos priklauso daugelis asmenybės socializacijos aspektų. Adaptacija socializacijos procese yra vienas veiksnių, lemiančių šio proceso dinamiką, jis gali turėti sisteminių poveikį asmenybei ir socialinei aplinkai, kurioje ji funkcionuoja. Vaikų adaptaciją ir gyvenimą mokykloje lemia tam tikri asmenybės brandos parametrai, kurie turi įtakos vaikų veiklos ir laimėjimų mokykloje sėkmingumui. Tai gali būti: mokymosi motyvacija, socialinė vaiko branda, adekvati savimonės branda.
2. Socialinė-educacinė pagalba – tai kompleksas būdų ir priemonių, kuriomis siekiama daryti kryptingą poveikį auklėtinio sąmonei, jausmams, valiai ir elgesiui, norint pakeisti asocialų dorovinių ir elgesio nukrypimų pobūdį. Galutinis tikslas – pozityvus asmenybės elgesys ir bendravimas.

3. Empirinis tyrimas parodė, kad mokiniai iš globos namų mokykloje adaptacijos metu patiria šių sunkumų: neigiamas bendraklasių požiūris (30%), žemas jo socialinis statusas (25%), įvairios neigiamos emocijos (45%). Veiksmingą socialinės-educacinės pagalbos organizavimą užtikrina bendras visų specialistų darbas (62%), kuriam būtina įvairių sričių informacija, žinios, gebėjimai. Viena svarbiausių socialinės-educacinės pagalbos teikimo sąlygų yra komandinis darbas (48%), nes tik taip galima koordinuoti pavienių specialistų veiklą, optimaliai nustatyti socialinės-educacinės pagalbos reikmes ir galimybes.

*Gauta 2007 10 12
Pasirašyta spaudai 2007 11 21*

Literatūra

- Barkauskaitė, M. (1999). *Vaikų globa ir rūpyba Lietuvoje atkūrus nepriklausomybę*. Socialinis ugdymas. Vilnius: VPU.
- Bendrieji socialinės pedagoginės pagalbos nuostatai*. (2004). Vilnius: Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija.
- Braslauskienė, R. (2000). *Bešeimių vaikų ugdymo ypatumai globos institucijose: socialinis ir psichopedagoginis aspektas*. Daktaro disertacijos santrauka. Klaipėda: KU leidykla.
- Burvytė, S. (2004). Adaptacija ir jos raiška pradinėje mokykloje. *Pedagogika 64*.
- Česnaitė, D., Ivanauskienė, F. (2001). Pirmos klasės mokinių psichosocialinės adaptacijos tyrimas. *Pedagogika 54*.
- Goštautas, A., Pakrošnis, R., Čepukienė, V. (2004). Paauglių, gyvenančių globos įstaigose, psichosocialinio prisitaikymo sunkumai. *Specialusis ugdymas 1(10)*.
- Jacikevičienė, O., Rupšienė, L., Liseckienė, G. (2006). Pradinių klasių mokytojo pagalba, sprendžiant globos namų auklėtinių ir jų bendraklasių konfliktus. *Mokytojų ugdymas 6*.
- Priešmokyklinio ugdymo turinio įgyvendinimas*. (2004). Vilnius: Švietimo aprūpinimo centras.
- Psichologijos žodynas*. (1993). Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidykla.
- Juodaitytė, A. (2000). Vaikų iš skirtingų socialinių sluoksnių adaptavimasis mokykloje. *Tiltai 2*.
- Juodraitis, A. (2004). *Asmenybės adaptacija: kintamųjų sąveika*. ŠU: Šiaulių universiteto leidykla.
- Jovaiša, L. (1993). *Pedagogikos terminai*. Kaunas: Šviesa.
- Kaffemanas, R. (2003). *Vaikų globos namų auklėtinių socialiniai-psichologiniai bruožai. Specialiųjų poreikių vaikų ugdymo ir gyvenimo kokybė*. Tarptautinės mokslinės konferencijos tezės. Šiauliai.
- Kvieskienė, G. (2003). *Socializacija ir vaiko gerovė*. Monografija. Vilnius.
- Samašonok, K., Žukauskienė, R. (2004). Globos namų auklėtinių ir vaikų, gyvenančių su abiem tėvais, mokyklinės adaptacijos ir kompetencijos ypatumai. *Socialinis darbas 3(2)*.
- Lietuvos bendrojo lavinimo mokyklos bendrieji nuostatai*. (1998). Vilnius: Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija.
- Zambacevičienė, E. P., Stanaitienė, L. (2001). Mokyklinės adaptacijos veiksniai. *Pedagogika 54*.
- Žukauskienė, R., Leiputė, O. (2002). Vaikų ir jaunimo globos namų auklėtinių ir vaikų, gyvenančių su abiem tėvais, emocijų ir elgesio problemų ypatumai. *Socialinis darbas 2(2)*.

SOCIAL EDUCATIONAL AID FOR CHILDREN FROM FOSTER HOME FOR SCHOOL ADAPTATION

Rasa Braslauskienė, Auksė Grudžinskytė

S u m m a r y

Children who bereaved their parents or their care are grown in the foster home. They are educated to provide them an experience of communication, behaviour, concrete activity and to facilitate an integration to the social environment. Commonly such children attend the comprehensive schools together with their contemporaries from full families however they go to the school of hard knocks for their complicated life experience. The teachers must be competently ready to work with such children. The new surroundings introduces for a child the new requirements which irregularly corresponds to his individual skills and needs. He involves into the group of children who have their own individual features in this institution. All these children complete the ultimate social community where the internecine relationships have to form. The situation becomes more complicated if the child gets not into the complete group which has the well-established orderliness and the internecine relationships.

The Scientific Problem – the facilities of the social educational aid for children from the foster home to specialize at the educational institution.

The Object of the Research – the social educational aid for children from the foster home at primary school facilities.

The methods are: analysis of scientific literature, empirical research.

At primary school the pupils of the foster home are considered like these who have less knowledge, experience, responsibility and they are characterized like immature who distinguish psychological problems and have difficulties in adaptation. Most of these misunderstandings arises for inadequate behaviour of own lower schoolchildren. The period of adaptation for the children from the foster home is complicated enough accordingly the social pedagogical aid must be systematically provided them.

The children's adaptation is determined by the level of their social skills. It influences on their successful activity and achievements at school. If we appreciate the factors which determine the level of the social skills we can decrease the problems of person's adaptation and maybe completely avoid their disruptive influence.

The social educational (teacher's) aid is a complex of patterns and methods which are used to make a purposeful impact to student's consciousness, feelings, will and behaviour on purpose to eliminate the asocial character of moral and behavioural deviations. The definitive aim is a positive behaviour and communication of the personality.

Conclusions:

1. Adaptation is very difficult process, from it depend successful and unsuccessful evolution in person socialization. Adaptation in the process of socialization is

one of the factor, determinative this process dynamics and can have systematic effect for person and social environment, in which she functioning. Adaptation of children and the life in the school condition some of person parameters, which depend successful child work and stride in the school. It can be: motivation of teaching, social child maturity, adequate self – awareness maturity.

2. Social educational aid, that complex of ways and means, from them is trying to make purposeful effect for pupil consciousness, sensibility, volition and behaviour, on purpose eliminate behaviour deviation. Terminal point – positive person's behaviour and communion.
3. Research reveal, that school children from foster home in the school during of adaptation incur difficulties (30%), how negative classmate position, low his social status (25%), variety negative's emotions (45%). Effective social educational aid's organization secure general specialists work (62%), in which necessary ranges of variety information, news and abilities. One of the main social educational aid offering condition is team work (48%), because in this way it possible coordinate specialist's work, optimal estimate social educational aid turns and possibilities.